

Júlia Busquets Payet, l'alegria de viure

Heus aquí un record de la infància de Júlia Busquets, nascuda a Torroella de Montgrí el 1931. És un record fet d'aigua, de sabó, de safareig públic, de xiscles i d'alegria: «Els dissabtes m'encantaven. Era quan rentàvem les cortines de la cuina, que eren fetes de roba de quadrets blaus i blancs o vermells, i la mare em donava un tall de sabó, petit així, i em deia: "És que si cau a l'aigua el perdrem", i anàvem al safareig i jo rentava les cortines». En aquells temps *fer dissabte* volia dir treballar de valent, sense màquines elèctriques ni sofisticacions manuals. «M'agradava molt rentar roba al safareig. Espolsàvem les cadires de balca. Cada dissabte, primer de tot, s'escombrava. Després es fregava amb un tros de saca. Ara ja no n'hi ha. I quan ja començava a eixugar-se el terra, es tornava a escombrar per treure el borriçol de la saca. Un cop a l'any, o dos, es rentava el terra amb sulfumant, *ajunoïats*, i quedava un vermell preciós».

Júlia Busquets Payet és filla de Martí Busquets Coll i de Catalina

Payet Valdés. És la més petita de tres germans. Va anar a *costura* fins als catorze anys i després a cosir durant set anys. El sou era de cinc pessetes la setmana. Als vint anys, i fins que es va casar, va treballar en una botiga que feien jerseis a mida amb una *tricotosa*. El pare no va comptar gaire en la seva vida: «No se'n parla mai, a casa, ni bé, ni malament». La mare, en canvi, «va tenir una vida de novel·la». I és que Catalina Payet va néixer a l'Havana. Era filla d'un torroellenc que havia anat a Cuba quan es perdia la colònia, a fer de soldat. Ell i els seus dos germans. Tots tres es van quedar a l'illa caribenya. I l'avi de la Júlia es va casar amb una cubana, a qui la Júlia deu el nom. Allà van fer fortuna tots tres germans, i van ampliar negocis al Perú. I és aquí on comença la novel·la que no podré sinó resumir, perquè aquests són els fonaments sobre els quals la Júlia ha bastit la vida.

L'avi, quan va anar al Perú, es va endur la Catalina, i deixava a l'Havana la dona i les altres dues filles del matrimoni. Temps a venir un germà

de l'avi va decidir visitar la família i va tornar a Torroella. Va endur-se els propis fills i la neboda, que va veure que entre ella i els pares i les germanes s'hi interposava, de cop, un oceà infinit. Tot això passava a principis del segle xx. A Torroella, la Catalina va conèixer els avis, pagesos pobres que no tenien res a veure amb la seva vida de filla d'*americanos* rics. Però les coses tenen tendència a complicar-se. Els oncles van voler conèixer Europa, i van emprendre viatge. La Catalina, però, es va haver de quedar a casa els avis. Allà va saber que el seu pare havia mort. Va veure també com moria l'avia i com quedava a càrrec d'una seva tia «que era soltera i que era una bruixa, una mala bèstia», explica la Júlia. Com que la Catalina, que tenia només quinze anys, era una joveneta decidida, va marxar de casa. Es volia oferir per fer de minyona a la casa Galibern: «Va passar de tenir minyones a fer de minyona». Els Galibern també havien fet les Amèriques. La mestressa de la casa era una brasilera que se

JUDIT PUJADÓ > TEXT I FOTOGRAFIES

Adreça web per
escoltar l'entrevista

sentia com un peix tan fora de l'aigua com la mateixa Catalina. A la senyora de la casa Galibern «les noies que tenia li marxaven al cap de dos dies perquè no l'entenien». Si als torroellencs de principis del segle xx el castellà els era una llengua estranya, imagineu-vos el portuguès del Brasil!

Els Galibern Mascort «van agafar tant de *carinyo* a la meva mare que la tractaven com si fos una filla. Eren molt bona gent. I s'hi va estar fins al dia que es va casar». Entremig, però, van ajudar la Catalina a retrobar la mare i les germanes, i també els oncles, que, a desgrat, van haver de pagar-li la part que li corresponia de l'herència paterna, que va repartir entre la mare i les seves dues germanes. Imagineu-vos, també, com en devia ser de complicat trobar algú oceà enllà en temps del telègraf. Amb els diners que li van quedar, la Catalina va comprar unes terres.

De la mare, la Júlia en va heretar la feina. Va netejar les oficines de «la Caixa» fins que es va jubilar. L'oficina,

l'havien obert el 1929. «Al principi, «la Caixa» la van fer en un lloc molt gran on hi havia un trull. Hi vivia un home que tenia tota classe d'*abonos* per als pagesos. «La Caixa» va comprar tot aquell edifici tan gran. Van considerar que aquesta família no podia quedar desamparada i a l'home el van fer ordenança. La meva mare hi anava a fer feines, i ell li havia de tragar tot les galledes d'aigua, perquè es fregava *ajunoiat*, antigament». A casa la Júlia sempre hi van haver les claus de «la Caixa». «A «la Caixa», des de l'últim treballador fins al delegat general, érem una família. Ara s'ha engrandit tant! Jo he tingut molta sort. I és que quan el senyor Moragas va fundar-la, pensava en la gent treballadora».

A més de netejar les oficines, la Júlia s'encarregava de netejar la biblioteca i la sala d'actes, i el seu marit, Eufraasi Galán, s'encarregava del jardí. Aquells eren altres temps, en tot el sentit de la paraula: «Vam tenir un ensurt molt gros quan van fer l'edifici nou. Va anar tot a terra i a la sala d'actes es va fer una

habitació interina de fusta. S'hi pujava per les escales de la biblioteca, perquè primer van fer una part i després, l'altra. Un dia, obro la porta, que era petita així, i veig la caixa forta, amb tots els diners allà dintre, tota oberta. Vaig sortir esverada a cridar el delegat i es veu que l'últim no havia tancat, ni la porta, ni la caixa forta. És curiós, però abans, que no passava res, els treballadors de «la Caixa» treballaven darrere d'uns barrots de ferro».

La Júlia i el seu home completaven la feina fent flors amb plomes. Les plomes eren italianes, les compraven a Barcelona i les venien a firmes molt importants. Per fer aquelles flors calia anar a collir cards, arreplegar rabasses, retallar les plomes, de vegades tintar-les, i calia, sobretot, tenir molta imaginació per fer combinacions boniques. Segurament calia, també, l'alegria de viure. Sembla que a la Júlia no li ha faltat mai.

Judit Pujadó
és escriptora.